

תשלומי ביטוח לאומי על ידי ישראלים בחו"ל

ישנה תופעה בה ישראלים רבים משלמים לביטוח לאומי בישראל גם לאחר עזיבתם את ישראל. הסיבה הבסיסית היא לשמור על הביטוח הרפואי שמדינת ישראל מחויבת לתושביה וכן לשמור על "רצף זכויות" לקבלת קצבאות שונות מהביטוח הלאומי. רבים לא מקדישים מחשבה למשמעות פעולה זו, ומעבירים לכן תשלומים בגובה המינימום הקבוע בחוק, "כי כך שמעתי שעושים".

המשמעות של תשלום לביטוח לאומי, גם אם הסכום מינימלי, היא שהמשלם מצהיר על תושבותו הישראלית לצורכי ביטוח לאומי. בעבר, ישראלי בחו"ל יכל היה לטעון (בתנאים מסוימים) כי למרות תושבותו הישראלית לעניין הביטוח לאומי, הוא אינו חייב במס הכנסה בישראל. בעקבות הרפורמה במס הכנסה בישראל ושינוי שיטת המס, טענה זו נעשתה קשה ביותר להוכחה, במיוחד בשנת המעבר לחו"ל. אחת השאלות הראשונות והמרכזיות שמש הכנסה מברר לגבי הכנסות ישראלי בחו"ל, היא כיצד אותו ישראלי התנהג מול ביטוח לאומי. תהיה בעיה ליחיד ישראלי לטעון לתושבות ישראלית על מנת ליהנות מכיסוי של ביטוח לאומי (אם חלילה יזדקק לאשפוז בבית חולים למשל), ובאותה עת להצהיר למס הכנסה על תושבות חוץ (על מנת שלא לדווח בישראל על הכנסותיו בחו"ל, לרבות בגין מימוש אופציות למניות שנתקבלו בישראל). כמו כן, הגשת דו"ח למס הכנסה בישראל על ההכנסות בחו"ל, תגרור (בנוסף לתשלומי מס) גם עדכון תשלומי ביטוח לאומי כלפי מעלה. עם רוב מדינות העולם (ובמיוחד עם ארה"ב) אין אפשרות לקזז תשלומי Social Security מול תשלומי ביטוח לאומי בישראל, בניגוד למס הכנסה, ובכל מקרה לא ניתן לקזז תשלומי Medicare בחו"ל מול ביטוח בריאות ממלכתי בישראל.

יתכנו מצבים בהם לא בהכרח קיימת השלמת מס בישראל ואז "סכנת" מס הכנסה אינה מהותית. למשל כאשר ליחיד הישראלי אין הכנסות חייבות במס בחו"ל, או אם הוא יכול להוכיח ששילם הוצאות מוכרות לצורכי מס שמקוזזות את מעט הכנסותיו. יתכן גם כי מצבו הרפואי של אותו יחיד ישראלי והסיכוי לאשפוז רפואי, הם גבוהים דיים על מנת להצדיק את הצורך בכיסוי בביטוח לאומי, למרות סכנת מס הכנסה. בהקשר זה נזכיר כי החשיפה הרפואית ממשיכה אף לאחר החזרה לישראל, לאור הוראה בחוק ביטוח בריאות: ישראלי ששוהה בחו"ל ממרס 2001 ופיגר בתשלום ביטוח בריאות יותר משנה, נשללת ממנו הזכות לקבל שירותים רפואיים בשובו לישראל. תקופת השלילה היא חודש על כל שנת היעדרות, (מקסימום 6 חודשים, ניתן לפדות מראש את תקופת ההמתנה בקנס חודשי של כ-1,500 שקלים במשך 6 חודשים מראש בתנאים מסוימים).

למעשה קיימת כאן התנגשות בין הרצון הלגיטימי להקטין את חשיפת המס, ובין החשיבות לשמור על כיסוי רפואי מתאים בישראל במחיר כספי סביר. ככל שיגבר רצונו של יחיד ישראלי בחו"ל להתאשפז בישראל בקרות ארוע רפואי, למרות החשיפה לתשלומי מס הכנסה, אזי הוא יטה להיות מבוטח בביטוח לאומי בישראל. וככל שהיחיד הישראלי בחו"ל בדעה שהוא "בריא" יותר, או יש לו חלופות טובות לביטוח רפואי, וכן כאשר חשיפת המס שלו גבוהה (לרבות בשל בן/בת זוג) - אזי הוא יטה להימנע מתשלומים לביטוח לאומי. נציין כי בכל מקרה, לאחר מספר שנים של שהייה בחו"ל ותשלום דמי ביטוח, יבדוק ביטוח לאומי את זיקתו של היחיד לישראל, ובהתאם יחליט אם לשלול את תושבותו או להמשיכה. כמובן שכל מקרה הוא לגופו, וכל יחיד ישראלי צריך להחליט לפי נסיבותיו האישיות. בכל מקרה עצתי היא שכל פעולה שהיא "ארוע מס" ואף מילוי טפסים מול שלטונות המס והביטוח והלאומי, יעשו בליווי ייעוץ מתאים על מנת להימנע ממלכודות מס וביטוח לאומי, שלעיתים היחיד כלל אינו מעלה על דעתו.

ישי עציון, רואה חשבון

ishay@etsion.com